

การศึกษา การใช้ ปัญหา และความต้องการการใช้สื่อด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไป และด้านสุขภาพของหน่วยงานในโรงพยาบาลศรีนครินทร์

จงเจริญ เมตตา¹, กาญจนศรี สิงห์ภู², ไชยยงค์ กงศรี³,
ปิยธิดา ศรีรักษา⁴, วันชัย กาญจนสุรัตน์⁵

¹ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ ²งานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลศรีนครินทร์

³หน่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์

⁴ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน ⁵หน่วยโสตทัศนศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

A Study Use, Problems and Needs for Using General and Health Information Media at Srinagarind Hospital

Chongchareon Metta¹, Karnchanasri Singhpoo², Chaiyong Kongsri³,
Piyathida Sriruksa⁴, Wanchai Kranjanasurat⁵

¹Department of Anatomy, ²Community Medicine Service Section, Srinagarind Hospital,

³Computer Assisted Instruction Unit, ⁴Department of Community Medicine,

⁵Audiovisual Unit, Faculty of Medicine, Khon Kaen University.

หลักการและเหตุผล : การให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพแก่ผู้ใช้บริการ เพื่อนำไปปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น ผู้ถ่ายทอดความรู้ต้องใช้ความสามารถโดยผ่านสื่อหรือศิลปะต่างๆ เป็นอย่างมาก จึงจะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความสนใจ เข้าใจถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ การศึกษาค้นคว้า จะทำให้ทราบถึงสื่อที่ใช้ ปัญหาการใช้ ปัญหาการผลิต และความต้องการการใช้สื่อ ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพของหน่วยงานในโรงพยาบาลศรีนครินทร์

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาถึงสื่อที่ใช้ ปัญหาการใช้ ปัญหาการผลิตและความต้องการการใช้สื่อประเภทต่างๆ ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไป และด้านสุขภาพ ของหน่วยงานในโรงพยาบาลศรีนครินทร์

รูปแบบการศึกษา : เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา

สถานที่ศึกษา : งานต่างๆ 13 งาน ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์

กลุ่มประชากร : เป็นหัวหน้างาน 3 คน และหัวหน้าหน่วย 75 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล : ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล : ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย : แบบสอบถามได้รับตอบกลับ คิดเป็น 97% สภาพการใช้สื่อในปัจจุบันของหน่วยงานส่วนใหญ่ คือ การใช้สื่อประเภทคำพูด (39.2%) รองลงมาคือ สื่อประเภทวัสดุ (21.4%) ปัญหาสำคัญของการใช้สื่อคือ ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีการใช้สื่อ (11.8%) ในด้านการผลิตสื่อปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านงบประมาณในการดำเนินการ (44.7%) สำหรับความต้องการใช้สื่อ นั้น ส่วนใหญ่ต้องการใช้สื่อประเภทคำพูด (32.0%) รองลงมาคือ สื่อประเภทวัสดุ (26.4%)

Background : Educating customer on general and health information is important for educators in order to communicate using several types of media and art to make them understand and practice properly. The present study aimed at investigating in using media, problems in using, producing and needs for using of general and health information media in the Srinagarind Hospital.

Objective : To study in using media, problems in using, producing and needs for using of general and health information media in the Srinagarind Hospital.

Method : A Descriptive study

Setting : Thirteen sections at Srinagarind Hospital

Subjects : Three heads of the section and 75 heads of the unit

Data Collection : By rating scale questionnaires

Data Analysis : By SPSS for Windows to present the results in percentages.

Result : A return rate of questionnaire was 97%. The most common use of general and health information media was a verbal media (39.2%). Another one was material media (21.4%). Problem in using media was a lack of consultant and advisor of media using (11.8%). Regarding problems in media production, there was no financial support (44.7%). Verbal media and material media were the first and the second ranking (32.0%, 26.4%) of need

สรุปผล : งานต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้สื่อประเภทคำพูดมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ มีปัญหาการใช้ การผลิต และมีความต้องการการใช้สื่อประเภทต่างๆ ในการให้ข้อมูลข่าวสารทั่วไป และด้านสุขภาพแก่ผู้ใช้บริการ

for using of general and health information media.

Conclusion : Most of the units in Srinagarind Hospital used the verbal media over other types of media. There were existing problems in using, producing and needs for using general and health information media for health education to customer.

Keyword : General and health Information Media, Srinagarind Hospital

ศรีนครินทร์เวชสาร 2543; 15(3), 152-165 • Srinagarind Med J 2000; 15(3), 152-165

บทนำ

การที่จะให้การศึกษแก่ผู้ใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยสื่อต่างๆ ประกอบเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความรู้ความเข้าใจง่ายขึ้น สื่อต่างๆ เหล่านี้มีหลายชนิดใช้ได้หลายวิธีการ หลายรูปแบบและสามารถเผยแพร่ได้ตลอดเวลา¹ เพราะผู้มาใช้บริการที่โรงพยาบาลส่วนใหญ่นั้น กำลังอยู่ในสภาวะเดือดร้อนจากโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ และอยากหายป่วยโดยเร็วที่สุด ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์จึงมักจะสนใจเป็นพิเศษในเรื่องที่ตนเองกำลังประสบปัญหาอยู่ จึงเชื่อกันว่าโรงพยาบาลเป็นสถานที่ที่เหมาะสม ในการดำเนินการให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพได้ผลดีที่สุด²

การให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพ นับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผู้ที่ให้ความรู้คือ พยาบาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักการนำสื่อมาใช้ประกอบการให้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะช่วยให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปในโรงพยาบาล และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพไปในทางที่ดีต่อไป³

ปรารภ มาลัยขวัญ (2533)⁴ ได้ศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย สำหรับประชาชนของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สื่อใบปลิว แผ่นพับ และโปสเตอร์ มีการใช้มากและมีคุณภาพดีมาก สื่อที่มีคุณภาพ คือ ภาพพลิก เทปโทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง และของจริง/ของตัวอย่าง นอกนั้นมีคุณภาพพอใช้

โรงพยาบาลศรีนครินทร์ เป็นโรงพยาบาลสังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีศักยภาพในด้านการรักษาพยาบาล และการให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไป

และด้านสุขภาพ ซึ่งการให้ความรู้ด้านดังกล่าวจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการรักษาพยาบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้มาตรฐานระดับสากล อันจะยังผลให้ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบมีสุขภาพที่ดีต่อไป

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัย จึงเห็นความสำคัญของเรื่องนี้และสนใจที่จะศึกษาถึงสื่อที่ใช้ ปัญหาการใช้ ปัญหาการผลิต และความต้องการการใช้สื่อด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไป และด้านสุขภาพ ของหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ซึ่งผลการวิจัย คณะผู้วิจัยจะได้เสนอต่อหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องที่คาดว่าจะสามารถมีส่วนช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

วิธีการ

1. รูปแบบการศึกษา เป็นการศึกษาแบบสำรวจเชิงพรรณนา (Survey Descriptive Study)

2. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เป็นหัวหน้างาน (หากงานนั้นไม่มีหน่วยงานย่อย) และหัวหน้าหน่วยของทุกงานในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ได้แก่ หัวหน้างาน 3 คน จากงานเลขานุการโรงพยาบาล งานทันตกรรม งานประชาสัมพันธ์ (เนื่องจากทั้ง 3 งาน ไม่มีหน่วยงานย่อย) และหัวหน้าหน่วย 75 คน จากงานเภสัชกรรม งานเวชระเบียนและสถิติ งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง งานโภชนาการ งานแม่บ้าน งานจ่ายกลาง งานเวชกรรมสังคม งานสังคมสงเคราะห์ งานบริการพยาบาล และหน่วยเงินรายได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเชิงโครงสร้าง ซึ่งได้ทดสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85 แบ่งเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน 2) สภาพการใช้สื่อ 3) ปัญหาการใช้-การผลิตสื่อ และ 4) ความต้องการการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่

เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานต่างๆ ของโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3.2 กำหนดขอบเขต และโครงสร้างของเนื้อหาเครื่องมือ โดยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย⁵

3.3 สร้างเครื่องมือและนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ คือ รศ.นพ.วีระชัย ไควสุวรรณ์ หน่วยระบาดวิทยาคลินิก คณะแพทยศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา และการใช้ภาษา

3.4 ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ⁵

3.5 นำเครื่องมือไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละหน่วยงาน จำนวน 30 คน และทดสอบเครื่องมือโดยวิธี The Split - Half Reliability Model จำนวน 3 ครั้ง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ หลังจากทดสอบความเชื่อมั่นแล้ว เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล⁵

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามให้หน่วยงานต่างๆ สังกัดโรงพยาบาลศรีนครินทร์ จำนวน 78 ชุด ระหว่างวันที่ 1-30 มิถุนายน 2542 ได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 76 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อการคำนวณหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. สภาพการใช้สื่อด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไป และด้านสุขภาพ

จากการวิจัยพบว่า งานจำนวน 3 งาน และหน่วยจำนวน 73 หน่วย ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ เป็นหน่วยงานสังกัดงานบริการพยาบาลมากที่สุด (64.5%) เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลมากที่สุด (86.8%) ระยะเวลาการก่อตั้งหน่วยมาแล้วมากกว่า 15-20 ปี (34.2%) มีบุคลากรในหน่วยงานที่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อ การใช้สื่อด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไป และด้านสุขภาพ มากกว่า 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป (22.4%) โดยการศึกษาด้วยตนเอง (51.5%) ไม่เคยได้รับความรู้ (27.6%) เพราะไม่เคยเข้ารับการอบรม (22.4%) หน่วยงานส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้สื่อมีประโยชน์เพื่อความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องของผู้มารับบริการ (94.7%) และเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้แก่ผู้มารับบริการ (90.8%) (ตารางที่ 1)

1.1 หน่วยงานส่วนใหญ่ใช้สื่อประเภทคำพูดมากที่สุด (39.2%) และใช้สื่อประเภทวัสดุมาก (21.4%) (ตารางที่ 2)

1.2 งานที่ใช้สื่อประเภทคำพูด มากที่สุดและมากได้แก่ หน่วยเงินรายได้ งานโภชนาการ งานสังคมสงเคราะห์ งานบริการพยาบาล งานประชาสัมพันธ์ งานห้องปฏิบัติการ เวชศาสตร์ชั้นสูง งานเวชระเบียนและสถิติ งานเวชกรรมสังคม งานแม่บ้าน งานจ่ายกลาง งานเภสัชกรรม และงานทันตกรรม ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

1.3 งานที่ใช้สื่อประเภทวัสดุมากที่สุดและมากได้แก่ งานโภชนาการ งานเลขานุการโรงพยาบาล งานเวชกรรมสังคม งานเวชระเบียนและสถิติ งานประชาสัมพันธ์ หน่วยเงินรายได้ งานบริการพยาบาล งานเภสัชกรรม และงานแม่บ้าน ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

2. ปัญหาการใช้สื่อ พบว่ามีปัญหามากที่สุด คือ ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการใช้สื่อ (11.8%) และมีปัญหามากที่สุดรองลงมา คือ ความรู้ด้านเทคนิควิธีการ และขั้นตอนการใช้สื่อประเภทเครื่องฉาย (9.2%) (ตารางที่ 5)

2.1 งานที่มีปัญหาในเรื่อง ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการใช้สื่อ มากที่สุดและมากได้แก่ งานบริการพยาบาล งานเลขานุการโรงพยาบาล งานโภชนาการ งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง งานจ่ายกลาง งานสังคมสงเคราะห์ และงานเภสัชกรรม ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

2.2 งานที่มีปัญหาการใช้สื่อประเภทเครื่องฉาย มากที่สุดและมากได้แก่ งานเลขานุการโรงพยาบาล งานเภสัชกรรม งานบริการพยาบาล งานเวชระเบียนและสถิติ และงานจ่ายกลาง ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

3. ปัญหาการผลิตสื่อพบว่า มีปัญหาที่สุดในเรื่องงบประมาณในการดำเนินการ (44.7%) และงบประมาณในการจัดซื้อสื่อที่จำเป็น (38.2%) (ตารางที่ 8)

3.1 งานที่มีปัญหาในเรื่องงบประมาณในการดำเนินการผลิตสื่อ มากที่สุดและมากได้แก่ งานเลขานุการโรงพยาบาล งานโภชนาการ งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง หน่วยเงินรายได้ งานเภสัชกรรม งานบริการพยาบาล งานเวชกรรมสังคม งานจ่ายกลาง งานทันตกรรม งานแม่บ้าน และงานสังคมสงเคราะห์ ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

3.2 งานที่มีปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัดซื้อสื่อที่จำเป็น มากที่สุดและมากได้แก่ งานเลขานุการโรงพยาบาล งานโภชนาการ หน่วยเงินรายได้ งานจ่ายกลาง งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง งานบริการพยาบาล งานเภสัชกรรม งานทันตกรรม งานสังคมสงเคราะห์ และงานแม่บ้าน ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

4. ความต้องการการใช้สื่อ พบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่ต้องการใช้สื่อประเภทคำพูดมากที่สุด (32.0%) รองลงมาคือสื่อประเภทวัสดุ (26.4%) และสื่อประเภทเครื่องมือ (24.7%) (ตารางที่ 11)

4.1 งานที่ต้องการใช้สื่อประเภทคำพูด มากที่สุด และมาก ได้แก่ งานโภชนาการ งานบริการพยาบาล งานประชาสัมพันธ์ งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง งานเวชกรรมสังคม งานแม่บ้าน งานจ่ายกลาง งานสังคมสงเคราะห์ และงานเวชระเบียนและสถิติ ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

4.2 งานที่ต้องการใช้สื่อประเภทวัสดุ มากที่สุด และมาก ได้แก่ งานเวชระเบียนและสถิติ งานเลขานุการโรงพยาบาล หน่วยเงินรายได้ งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์

ชั้นสูง งานเวชกรรมสังคม งานบริการพยาบาล งานจ่ายกลาง งานประชาสัมพันธ์ งานโภชนาการ งานสังคมสงเคราะห์ และงานทันตกรรม ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

4.3 งานที่ต้องการใช้สื่อประเภทเครื่องมือ มากที่สุด และมาก ได้แก่ งานเลขานุการโรงพยาบาล งานจ่ายกลาง งานประชาสัมพันธ์ งานบริการพยาบาล งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง งานแม่บ้าน งานโภชนาการ งานเวชกรรมสังคม งานเวชระเบียนและสถิติ และงานทันตกรรม ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน จำแนกตามชื่องาน/หน่วย ความเกี่ยวข้องกับบริการ ระยะเวลาการก่อตั้งหน่วยงาน การได้รับความรู้และความเห็นของบุคลากรในหน่วยงานเกี่ยวกับการใช้สื่อ

ข้อมูลทั่วไป**	จำนวน(คน)*	ร้อยละ
1. ชื่องาน / หน่วย		
() งานบริการพยาบาล / แผนก	49	64.5
() งานเวชกรรมสังคม / หน่วย	5	6.6
() งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง / หน่วย	4	5.3
() งานแม่บ้าน / หน่วย	4	5.3
() งานเภสัชกรรม / หน่วย	3	4.0
() งานโภชนาการ / หน่วย	2	2.6
() งานจ่ายกลาง / หน่วย	2	2.6
() งานสังคมสงเคราะห์ / หน่วย	2	2.6
() งานเวชระเบียนและสถิติ / หน่วย.....	1	1.3
() งานเลขานุการโรงพยาบาล	1	1.3
() งานประชาสัมพันธ์	1	1.3
() งานทันตกรรม	1	1.3
() หน่วยเงินรายได้.....	1	1.3
2. หน่วยงานของท่านเกี่ยวข้องกับการให้บริการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
() การรักษาพยาบาล	66	86.6
() สนับสนุนการบริการของโรงพยาบาล	47	61.8
() การป้องกันโรค	37	48.7
() การส่งเสริมสุขภาพ	36	47.7
() การฟื้นฟูสุขภาพ	29	38.2
() อื่น ๆ (โปรดระบุ)		
3. ระยะเวลาในการก่อตั้งหน่วยงานมาแล้ว		
() มากกว่า 15 - 20 ปี	26	34.2
() มากกว่า 10 - 15 ปี	19	25.0
() มากกว่า 20 - 25 ปี	17	22.4
() 25 ปีขึ้นไป	9	11.8
() 1 - 5 ปี	5	6.6
() มากกว่า 5 - 10 ปี	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน จำแนกตามชื่องาน/หน่วย ความเกี่ยวข้องกับการให้บริการ ระยะเวลาการก่อตั้งหน่วยงาน การได้รับความรู้และความเห็นของบุคลากรในหน่วยงานเกี่ยวกับการใช้สื่อ

ข้อมูลทั่วไป**	จำนวน(คน)*	ร้อยละ
4. บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีผู้ที่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไป และด้านสุขภาพหรือไม่		
() เคย (ถ้าเคยกรุณาตอบข้อ 5)	55	72.4
() มากกว่า 3 - 6 ปี	17	22.4
() 10 ปี ขึ้นไป	17	22.4
() มากกว่า 6 - 10 ปี	11	14.5
() 1 - 3 ปี	10	13.2
() ไม่เคย (ถ้าไม่เคยกรุณาตอบข้อ 6)	21	27.6
5. ถ้าเคยได้รับความรู้ เป็นการได้รับโดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
() ศึกษาด้วยตนเอง	39	51.3
() เคยเข้ารับการฝึกอบรม	30	39.5
() เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน	30	39.5
() จากสื่อมวลชนต่าง ๆ	27	35.5
() เคยเรียนในหลักสูตรของสถาบันการศึกษา	16	21.1
() อื่น ๆ (โปรดระบุ)		
6. ถ้าไม่เคยได้รับความรู้ เพราะสาเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
() ไม่เคยเข้ารับการอบรม	17	22.4
() ไม่เคยเรียนในหลักสูตรของสถาบันการศึกษา	13	17.1
() ไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากสังกัด	10	13.2
() ไม่เคยศึกษาด้วยตนเอง	7	9.2
() ไม่เคยเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน	5	6.6
() ไม่เคยทราบจากสื่อมวลชนต่าง ๆ	4	5.3
() อื่น ๆ โปรดระบุ		
7. บุคลากรในหน่วยงานของท่านเห็นว่าการใช้สื่อมีประโยชน์อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
() เพื่อความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องของผู้มารับบริการ	72	94.7
() เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และความรู้แก่ผู้มารับบริการ	69	90.8
() เพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้มารับบริการ	63	82.9
() เพื่อลดเวลาการบริการ	51	67.1
() อื่น ๆ โปรดระบุ		

* จำนวนคนทั้งหมด 76 คน (เป็นหัวหน้างานและหัวหน้าหน่วย) ** บางคำถาม สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 2 ร้อยละของการใช้สื่อ จำแนกตามประเภทของสื่อ

ประเภทสื่อ	จำนวนและร้อยละของการใช้สื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สื่อประเภทคำพูด	89 (39.2)	65 (28.6)	26 (11.5)	21 (9.2)	26 (11.5)
2. สื่อประเภทวัสดุ	66 (8.7)	162 (21.4)	205 (27.1)	155 (20.5)	168 (22.2)
3. สื่อประเภทเครื่องมือ	22 (7.2)	35 (11.5)	36 (11.8)	55 (18.1)	156 (51.3)
4. สื่อประเภทเทคนิควิธีการ	20 (5.3)	46 (12.3)	101 (26.9)	65 (17.3)	143 (37.6)

สื่อประเภทคำพูด = การสนทนา การโทรศัพท์ และการสัมภาษณ์
 สื่อประเภทวัสดุ = ใบปลิวและแผ่นพับ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนภาพ โปสเตอร์หรือภาพโฆษณา รูปภาพ ภาพพลิก ป้ายสุขศึกษา (ป้ายนิเทศ) ป้ายประชาสัมพันธ์ และนิทรรศการ
 สื่อประเภทเครื่องมือ = สไลด์ประกอบเสียง วีดิทัศน์ (วีดิโอเทป) เทปบันทึกเสียง และเสียงตามสาย
 สื่อประเภทเทคนิควิธีการ = การสาธิต การทดลองให้ปฏิบัติ หุ่นจำลอง ของจริง และของตัวอย่าง

ตารางที่ 3 ร้อยละของการใช้สื่อประเภทคำพูด มากที่สุดและมาก จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของการใช้สื่อประเภทคำพูด	
	มากที่สุด	มาก
หน่วยเงินรายได้	100.0	-
งานโภชนาการ	83.3	-
งานสังคมสงเคราะห์	66.7	-
งานบริการพยาบาล	43.5	33.3
งานประชาสัมพันธ์	33.3	67.7
งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง	33.3	25.0
งานเวชระเบียนและสถิติ	33.3	-
งานเวชกรรมสังคม	20.0	26.6
งานแม่บ้าน	16.6	25.0
งานจ่ายกลาง	16.6	16.7
งานเภสัชกรรม	11.1	22.2
งานทันตกรรม	-	33.3

ตารางที่ 4 ร้อยละของการใช้สื่อประเภทวัสดุ มากที่สุดและมาก จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของการใช้สื่อประเภทวัสดุ	
	มากที่สุด	มาก
งานโภชนาการ	35.0	10.0
งานเลขานุการโรงพยาบาล	20.0	30.0
งานเวชกรรมสังคม	14.0	24.0
งานเวชระเบียนและสถิติ	10.0	20.0
งานประชาสัมพันธ์	10.0	10.0
หน่วยเงินรายได้	10.0	-
งานบริการพยาบาล	8.8	24.5
งานเภสัชกรรม	6.7	-
งานแม่บ้าน	5.0	35.0

ตารางที่ 5 ร้อยละของปัญหาการใช้สื่อ จำแนกตามปัญหาการใช้

ปัญหาการใช้	จำนวนและร้อยละของปัญหาการใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการใช้สื่อ	9 (11.8)	24 (31.6)	16 (21.1)	17 (22.4)	10 (13.2)
2. ความรู้ด้านเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนการใช้สื่อ					
2.1 สื่อประเภทเครื่องฉาย	7 (9.2)	15 (19.7)	21 (27.6)	17 (22.4)	16 (21.1)
2.2 สื่อประเภทเครื่องเสียง	5 (6.6)	12 (15.8)	33 (43.4)	14 (18.4)	12 (15.8)
2.3 สื่อประเภทวัสดุ	4 (5.3)	11 (14.5)	24 (31.6)	23 (30.3)	14 (18.4)
3. การทดสอบสื่อก่อนนำไปใช้จริง	5 (6.6)	2 (15.8)	20 (26.3)	21 (27.6)	18 (23.7)
4. เนื้อหาในสื่อไม่เหมาะสม เช่น					
4.1 สื่อไม่น่าสนใจเท่าที่ควร	6 (7.9)	14 (18.4)	27 (35.5)	14 (18.4)	15 (19.7)
4.2 สื่อขาดความชัดเจนและเข้าใจยาก	3 (3.9)	7 (9.2)	30 (39.5)	20 (26.3)	16 (21.1)
4.3 สื่อไม่ตรงกับเรื่องที่เผยแพร่	2 (2.6)	3 (3.9)	17 (22.4)	30 (39.5)	24 (31.6)
4.4 สื่อไม่เหมาะสมกับกลุ่มที่ไปเผยแพร่	2 (2.6)	3 (3.9)	20 (26.3)	27 (35.5)	24 (31.6)
5. สื่อชำรุดใช้การไม่ได้	3 (3.9)	9 (11.8)	19 (25.0)	27 (35.5)	18 (23.7)
6. สื่อไม่บ่งบอกถึงการปฏิบัติได้	3 (3.9)	7 (9.2)	22 (28.9)	24 (31.6)	20 (26.3)

ตารางที่ 6 ร้อยละของปัญหาการใช้สื่อ ในเรื่องไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการใช้ มากที่สุดและมาก จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของปัญหาการใช้สื่อในเรื่องไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการใช้	
	มากที่สุด	มาก
งานบริการพยาบาล	18.4	32.7
งานเลขานุการโรงพยาบาล	-	100.0
งานโภชนาการ	-	50.0
งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง	-	50.0
งานจ่ายกลาง	-	50.0
งานสังคมสงเคราะห์	-	50.0
งานเภสัชกรรม	-	33.3

ตารางที่ 7 ร้อยละของปัญหาการใช้สื่อ ประเภทเครื่องฉาย มากที่สุดและมาก จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของปัญหาการใช้สื่อ ประเภทเครื่องฉาย	
	มากที่สุด	มาก
งานเลขานุการโรงพยาบาล	100.0	-
งานเภสัชกรรม	33.3	-
งานบริการพยาบาล	10.2	24.5
งานเวชระเบียนและสถิติ	-	100.0
งานจ่ายกลาง	-	40.0

ตารางที่ 8 ร้อยละของปัญหาการผลิตสื่อ จำแนกตามปัญหาการผลิต

ปัญหาการผลิตสื่อ	จำนวนและร้อยละของปัญหาการผลิตสื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. งบประมาณในการดำเนินการ	34 (44.7)	24 (31.6)	10 (13.2)	3 (3.9)	5 (6.6)
2. งบประมาณในการจัดซื้อสื่อที่จำเป็น	29 (38.2)	28 (36.8)	9 (11.8)	3 (3.9)	7 (9.2)
3. อุปกรณ์ในการผลิต	21 (27.6)	29 (38.2)	16 (21.1)	4 (5.3)	6 (7.9)
4. ผู้ให้คำแนะนำที่ปรึกษาในการผลิตสื่อโดยเฉพาะ	20 (26.3)	29 (38.2)	10 (13.2)	9 (11.8)	8 (10.5)
5. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์	20 (26.3)	27 (35.5)	17 (22.4)	6 (7.9)	6 (7.9)
6. การให้ความสนับสนุนจากหน่วยงานระดับสูง	18 (23.7)	28 (36.8)	21 (27.6)	4 (5.3)	5 (6.6)
7. ความรู้ในการผลิต	17 (22.4)	25 (32.9)	18 (23.7)	10 (13.2)	6 (7.9)

ตารางที่ 9 ร้อยละของปัญหาการใช้สื่อ เรื่องงบประมาณในการดำเนินการ มากที่สุดและมาก
จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของปัญหาการใช้สื่อ เรื่องงบประมาณในการดำเนินการ	
	มากที่สุด	มาก
งานเลขานุการโรงพยาบาล	100.0	-
งานโภชนาการ	100.0	-
งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง	100.0	-
หน่วยเงินรายได้	100.0	-
งานเภสัชกรรม	66.7	-
งานบริการพยาบาล	49.0	36.7
งานเวชกรรมสังคม	20.0	-
งานจ่ายกลาง	-	100.0
งานทันตกรรม	-	100.0
งานแม่บ้าน	-	50.0
งานสังคมสงเคราะห์	-	50.0

ตารางที่ 10 ร้อยละของปัญหาการผลิตสื่อ เรื่องงบประมาณในการจัดซื้อสื่อที่จำเป็น มากที่สุดและมาก
จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของปัญหาการผลิตสื่อ เรื่องงบประมาณในการจัดซื้อสื่อที่จำเป็น	
	มากที่สุด	มาก
งานเลขานุการโรงพยาบาล	100.0	-
งานโภชนาการ	100.0	-
หน่วยเงินรายได้	100.0	-
งานจ่ายกลาง	50.0	50.0
งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง	50.0	25.0
งานบริการพยาบาล	49.0	40.8
งานเภสัชกรรม	33.3	-
งานทันตกรรม	-	100.0
งานสังคมสงเคราะห์	-	50.0
งานแม่บ้าน	-	50.0

ตารางที่ 11 ร้อยละของความต้องการการใช้สื่อ จำแนกตามประเภทของสื่อ

ประเภทสื่อ	จำนวนและร้อยละของความต้องการการใช้สื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สื่อประเภทคำพูด	73(32.0)	65(28.5)	42(18.4)	16(7.0)	32(14.0)
2. สื่อประเภทวัสดุ	201(26.4)	256(33.7)	159(20.9)	53(7.0)	91(12.0)
3. สื่อประเภทเครื่องมือ	75(24.7)	84(27.6)	72(23.7)	23(7.6)	50(16.4)
4. สื่อประเภทเทคนิควิธีการ	37(9.7)	83(21.8)	112(29.5)	69(8.2)	79(20.8)

สื่อประเภทคำพูด = การสนทนา การโทรศัพท์ และการสัมภาษณ์
 สื่อประเภทวัสดุ = ใบปลิวและแผ่นพับ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนภาพ ไปสเตอร์หรือภาพโฆษณา รูปภาพ ภาพพลิก ป้ายสุขศึกษา (ป้ายนิเทศ) ป้ายประชาสัมพันธ์ และนิทรรศการ
 สื่อประเภทเครื่องมือ = สไลด์ประกอบเสียง วิดิทัศน์ (วิดีโอเทป) เทปบันทึกเสียง และเสียงตามสาย
 สื่อประเภทเทคนิควิธีการ = การสาธิต การทดลองให้ปฏิบัติ หุ่นจำลอง ของจริง และของตัวอย่าง

ตารางที่ 12 ร้อยละของความต้องการใช้สื่อประเภทคำพูด มากที่สุดและมาก จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของความต้องการใช้สื่อประเภทคำพูด	
	มากที่สุด	มาก
งานโภชนาการ	83.3	-
งานบริการพยาบาล	39.5	29.9
งานประชาสัมพันธ์	33.3	66.7
งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง	33.3	25.0
งานเวชกรรมสังคม	13.3	46.7
งานแม่บ้าน	8.3	16.7
งานจ่ายกลาง	-	50.0
งานสังคมสงเคราะห์	-	50.0
งานเวชระเบียนและสถิติ	-	33.3

ตารางที่ 13 ร้อยละของความต้องการใช้สื่อประเภทวัสดุ มากที่สุดและมาก จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของความต้องการใช้สื่อประเภทวัสดุ	
	มากที่สุด	มาก
งานเวชระเบียนและสถิติ	70.0	10.0
งานเลขานุการโรงพยาบาล	60.0	-
หน่วยเงินรายได้	50.0	-
งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง	37.5	7.5
งานเวชกรรมสังคม	34.0	26.5
งานบริการพยาบาล	28.8	38.4
งานจ่ายกลาง	20.0	60.0
งานประชาสัมพันธ์	20.0	60.0
งานโภชนาการ	10.0	35.0
งานสังคมสงเคราะห์	5.0	65.0
งานทันตกรรม	-	30.0

ตารางที่ 14 ร้อยละของความต้องการใช้สื่อประเภทเครื่องมือ มากที่สุดและมาก จำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	ร้อยละของความต้องการใช้สื่อประเภทเครื่องมือ	
	มากที่สุด	มาก
งานเลขานุการโรงพยาบาล	100.0	-
งานจ่ายกลาง	50.0	12.5
งานประชาสัมพันธ์	50.0	25.0
งานบริการพยาบาล	29.1	29.6
งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง	18.8	25.0
งานแม่บ้าน	18.8	6.3
งานโภชนาการ	12.5	50.0
งานเวชกรรมสังคม	5.0	26.5
งานเวชระเบียนและสถิติ	-	75.0
งานทันตกรรม	-	50.0

บทวิจารณ์

ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสื่อที่ใช้ปัญหาการใช้ ปัญหาการผลิต และความต้องการ การใช้

สื่อประเภทต่างๆ ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพของหน่วยงานในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การศึกษานี้ สงแบบสอบถามไปยังหน่วยงานต่างๆ 78 ชุด ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 76 ชุด จาก 13 งาน ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ งานที่ได้รับตอบกลับมาก

ที่สุด คือ งานบริการพยาบาล (64.5%) รองลงมาคือ งานเวชกรรมสังคม (6.6%) งานแม่บ้าน (5.3%) งานห้องปฏิบัติการ เวชศาสตร์ชั้นสูง (5.3%) งานเภสัชกรรม (4.0%) งานโภชนาการ (2.6%) งานสังคมสงเคราะห์ (2.6%) งานจ่ายกลาง (2.6%) งานเลขานุการโรงพยาบาล (1.3%) งานเวชระเบียนและสถิติ (1.3%) งานประชาสัมพันธ์ (1.3%) งานทันตกรรม (1.3%) และหน่วยเงินรายได้ (1.3%) ตามลำดับ ดังนั้น ในภาพรวมแล้ว เมื่อพิจารณาตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน พบว่า ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการให้บริการรักษาพยาบาล และการสนับสนุนการบริการของโรงพยาบาล

ในส่วนของคุณสมบัติทั่วไป หน่วยงานต่างๆ เคยได้รับความรู้ (72.4%) จากการฝึกอบรมและเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน ทุกหน่วยงานมีความเห็นตรงกันว่า “สื่อ” เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ในด้านการให้ความรู้ และความเข้าใจอย่างถูกต้องแก่มา ผู้รับบริการ (94.7%) รองลงมาคือ ใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และความรู้แก่ผู้มารับบริการ (90.8%) และใช้สื่อเพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้มารับบริการ (82.9%)

การใช้สื่อ

พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ใช้สื่อประเภทคำพูด (การสนทนา โทรศัพท์ การสัมภาษณ์) ทุกหน่วยงานใช้มากที่สุด (67.8%) การใช้สื่อประเภทวัสดุ (ใบปลิว แผ่นภูมิ แผนสถิติ แผนภาพ โปสเตอร์ หรือภาพโฆษณา รูปภาพ ภาพพลิก ป้ายสุขภาพ ป้ายประชาสัมพันธ์ และนิทรรศการ) ส่วนใหญ่ จะใช้ปานกลาง (27.1%) และสื่อประเภทเครื่องมือ (สไลด์ประกอบเสียง วีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง และเสียงตามสาย) ใช้น้อยที่สุด (51.3%) จากสภาพการใช้สื่อของหน่วยงานต่างๆ นี้ การศึกษาของ ปราบธัญ มาลัยขวัญ (2533)⁴ ศึกษาสภาพความต้องการ และปัญหาการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านอนามัยสำหรับประชาชน ของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 620 คน พบว่า สื่อที่เจ้าหน้าที่ใช้ส่วนมากคือ ใบปลิว แผ่นพับ และโปสเตอร์ รองลงมาคือ ภาพพลิก เทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ ของจริงและของตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ การใช้สื่อต่างๆ นั้น อาจมีความแตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ที่ต้องพบปะและสื่อสารกับผู้ให้บริการเกือบตลอดทั้งวัน เช่น หน่วยเงินรายได้ งานโภชนาการ งานสังคมสงเคราะห์ งานบริการพยาบาล ใช้สื่อประเภทคำพูดมากที่สุด งานเลขานุการโรงพยาบาล ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงาน อาจจะพบปะและสื่อสารกับผู้ให้บริการค่อนข้างน้อย จึงใช้สื่อประเภทคำพูดน้อยที่สุด แต่ใช้สื่อประเภทวัสดุค่อนข้างมาก เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า โดยลักษณะงานของงานประชาสัมพันธ์ น่าจะใช้สื่อประเภทคำพูดมากที่สุดหรือมากกว่างานอื่นๆ แต่จากการวิจัยครั้งนี้ กลับพบว่า หน่วยงานนี้ใช้สื่อประเภทคำพูดไม่มากเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หัวหน้างานซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ปฏิบัติงานในส่วนที่ไม่ได้ใช้สื่อประเภทคำพูดมากเช่นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน กล่าวคือ หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานเป็นส่วนใหญ่ มีการพบปะและสื่อสารกับผู้ให้บริการน้อยกว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ที่เคาน์เตอร์ติดต่อสอบถามและห้องเสียงตามสายของโรงพยาบาล ดังนั้น การตอบแบบสอบถามชุดที่ได้จากงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยคาดว่า หัวหน้างานอาจจะไม่ได้ตอบโดยภาพรวมในเรื่องของการใช้สื่อประเภทคำพูดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกคน แต่ตอบจากลักษณะภาระหน้าที่ของหัวหน้างานเอง หรืออาจเป็นเพราะว่างานประชาสัมพันธ์มีการใช้สื่อประเภทวัสดุ (ใบปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ รูปภาพ แผ่นภูมิ ฯลฯ) และสื่อประเภทเครื่องมือประกอบการใช้สื่อประเภทคำพูดมากขึ้น

การใช้สื่อประเภทคำพูด (ฝ่ายเทคโนโลยีสุขภาพศึกษา : 1-6 อ้างถึงใน นกตล เทียงกมล, 2539 : 15-18)⁶ หรือสื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ไปยังบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ที่มีความนิยมเพราะใช้ง่ายไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์มาก สะดวก สามารถสื่อสารกันได้ทุกโอกาส มีประสิทธิภาพในด้านของการโน้มน้าวจิตใจ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดคือ โอกาสที่ใช้เพื่อให้สุขภาพศึกษา หรือการสื่อสารขึ้นอยู่กับเวลา ซึ่งอาจทำให้ตัวผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาได้ยาก เพราะไม่มีอุปกรณ์หรือสื่อช่วยทำความเข้าใจ

ปัญหาในการใช้สื่อ

พบว่า มีปัญหาค่อนข้างน้อย ปัญหาจากการใช้ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการใช้สื่อ ปัญหาความรู้ด้านเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนการใช้สื่อ เมื่อพิจารณาแยกตามหน่วยงานต่างๆ พบว่ามีปัญหาเรื่องนี้แทบทุกหน่วยงาน (ยกเว้น หน่วยเงินรายได้ และงานประชาสัมพันธ์) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พินิจ แสงแก้ว (2530)⁷ ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ของศูนย์อำนวยการแพทย์พระมงกุฎเกล้า เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการใช้เทคโนโลยีการศึกษา และการให้บริการแก่วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้าและวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก โดยสอบถามผู้บริหาร พยาบาล และเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา จำนวน 380 คน พบว่า ส่วนใหญ่รู้จัก และให้ความสำคัญของการใช้สื่อ แต่ใช้น้อยเป็นบางครั้งบางคราว เนื่องจากไม่สะดวกในการจัดเตรียม และไม่มี

ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาในการผลิตสื่อที่ดี

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการใช้สื่อ การที่พบว่าส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหา นั้น อาจเนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงานนั้น นิยมใช้สื่อประเภทคำพูด ประเด็นของปัญหาการไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการใช้สื่อ ปัญหาความรู้ด้านเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนการใช้สื่อ อาจกล่าวได้ว่า เจ้าหน้าที่ไม่มีความมั่นใจในการใช้สื่อต่างๆ ที่มีอยู่ จึงไม่ได้ใช้ จึงนิยมใช้สื่อประเภทคำพูด ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งง่ายและสะดวกกว่า การใช้สื่อประเภทอื่นๆ^๑

ปัญหาในการผลิตสื่อ

งบประมาณ เป็นประเด็นที่ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญมากที่สุด ทั้งในส่วนของงบประมาณในการดำเนินการ และงบประมาณในการจัดซื้อสื่อที่จำเป็น

จากประเด็นนี้ นำไปสู่การพิจารณาว่า ปัจจุบันการดำเนินการให้สุขศึกษาของโรงพยาบาลศรีนครินทร์ มีสื่อที่ใช้ในการดำเนินการให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพเพียงพอแล้วหรือไม่ อย่างไร มีสื่อที่เหมาะสมกับการใช้ในแต่ละหน่วยงานหรือไม่ อย่างไร เมื่อพิจารณาแยกแต่ละหน่วยงานแล้ว หน่วยงานที่ไม่มีปัญหาในการผลิตสื่อ คือ งานเวชระเบียนและสถิติ และงานประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่มีปัญหาในการผลิตสื่อมากที่สุด คือ งานบริการพยาบาล และงานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูง

ความต้องการในการใช้สื่อ

จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อประเภทคำพูด (การสนทนา โทรศัพท์ การสัมภาษณ์) และสื่อประเภทวัสดุ (ใบปลิว แผ่นภูมิ แผ่นสถิติ แผนภาพ โปสเตอร์ หรือภาพโฆษณา รูปภาพ ภาพพลิก ป้ายสุขศึกษา ป้ายประชาสัมพันธ์และนิทรรศการ) ตามลำดับ ความต้องการในการใช้สื่ออื่นๆ มีความแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน เพื่อความสอดคล้องในการปฏิบัติงานในหน้าที่

จากการวิจัยที่มีการศึกษาลักษณะที่คล้ายกันดังกล่าวสรุปได้ว่า มีทิศทางไปในทางเดียวกัน คือ เจ้าหน้าที่ต่างเห็นความสำคัญและต้องการใช้สื่อเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่มักจะนำสื่อมาใช้บ่อยหรือนาน ๆ ครั้ง เนื่องจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น สื่อไม่เพียงพอ เนื้อหาสื่อไม่ตรงกับที่ต้องการ ไม่มีความรู้ในการใช้สื่อ ขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาแนะนำการใช้ การผลิตสื่อ รวมทั้งขาดงบประมาณในการผลิต และงบประมาณการจัดซื้อสื่อที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การศึกษา การใช้ ปัญหา

และความต้องการการใช้สื่อด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพ ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์พบว่า ส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและมีความต้องการในการใช้สื่อ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการ การใช้สื่อในปัจจุบัน นิยมใช้สื่อประเภทคำพูด โดยการพูดคุยสนทนา ทางโทรศัพท์ หรือการสัมภาษณ์ ดังนั้น ปัญหาในการใช้สื่อประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ จึงไม่ค่อยมี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านการขาดความรู้ด้านเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนการใช้สื่อต่างๆ ประเด็นนี้ น่าจะนำไปสู่การจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพ ได้เกิดทักษะ และมีความรู้ความเข้าใจเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนในการใช้สื่อประเภทต่างๆ ให้มากขึ้น^๑

เป็นที่น่าสังเกตว่าเพราะเหตุใด ในส่วนของการให้บริการต้องการการใช้สื่อประเภทคำพูด ซึ่งนับว่ายังมีข้อด้อยอยู่บ้างเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้ใช้บริการ ดังนั้น หากผู้ให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารทั่วไปและด้านสุขภาพใช้สื่อประเภทวัสดุ สื่อประเภทเครื่องมือ และสื่อประเภทเทคนิควิธีการประกอบ ก็อาจจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการมากกว่า อันจะนำมาในเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งควรจะได้รับการพิจารณา ตามความเหมาะสมในการดำเนินการ กับสภาพและการใช้สื่อของแต่ละหน่วยงานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ.นพ.วีระชัย ไควสุวรรณ์ หน่วยระบาดวิทยาคลินิก คณะแพทยศาสตร์ เป็นอย่างสูง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้คำแนะนำต่างๆ จนงานวิจัยแล้วเสร็จ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ที่ให้ความร่วมมือในการทดสอบเครื่องมือที่นำไปใช้ และหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ อ.ดร.สมทรง ณ นคร ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ และ ผศ.สุนันทา เหล่าจัน ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่กรุณาตรวจสอบความถูกต้องของ Abstract

ขอขอบคุณ นางสาวอรวรรณ ชินทะนาม หน่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ คณะแพทยศาสตร์ ที่กรุณาจัดพิมพ์งานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อย

เอกสารอ้างอิง

1. ณรงค์ สมพงษ์. สื่อเพื่องานส่งเสริมเผยแพร่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2535.

2. กาญจนศรี สิงห์ภู. กระบวนการเรียนรู้และการสอนสำหรับพยาบาล. ขอนแก่น : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
3. กาญจนศรี สิงห์ภู. สุขศึกษาในโรงพยาบาล. ขอนแก่น : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
4. ปราวรณา มาลัยขวัญ. สภาพความต้องการและปัญหาการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย สำหรับประชาชนของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
5. วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
6. นกมล เทียงกมล. รูปแบบที่เหมาะสมของศูนย์สื่อสาธารณสุขในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2539 : 15-18 (สำเนา)
7. พินิจ แสงแก้ว. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาของศูนย์อำนวยการ แพทยศาสตร์พระมงกุฎ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสัตตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530 (สำเนา)
8. ไชยยศ เรืองสุวรรณ. การบริหารสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2534.
9. จงเจริญ เมตตา. เอกสารคำสอนวิชา 361 481 การจัดบริการสารสนเทศทางสัตตทัศนศึกษา. ขอนแก่น : ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

